

ГОД. XXVII.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 12.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Издава се време објављивања поворнишње дружине у Н. Саду свагда о дану сваке представе, иначе сваког месеца по једном пут за по табика. — Стоји за Нови Сад 80 п. а на страну 1. кр. 20 п. месечно. —

ШЕКСПИР И МОДЕРНА ПОЗОРНИЦА.

(Наставак.)

Било је дакле у деветнаестом веку неколико различитих Шекспира: један кроз и кроз обновљен, један фино удешен и један за путничке виртуозе поткресан Шекспир. А сви прерађивачи, који своје мудролије подметоше Шекспиру, правдаваху се тим, што је Шекспир због својих сценских слобода, непрестаних промена у свом првобитном облику на модерној позорници управо немогућ, дакле се мора удешавати, и у том се смислу радило даље. Но на крају осамдесетих година диглоше се у штампи снажни гласови против тога безаконја, па чак и против премногих декорација и сценске опреме. Рекло се, да је компликовани апарат данашње позорнице у оштрој опреди са Шекспирском драмом, којој је природни оквир био са свим прост позоришни милије! Те су идеје од прилике пре дванаест година навеле монаховско дворско позориште на свакако уметнички предузетак, да Шекспирове драме приказује на новоудешеној позорници, која би у једноставности била равна првобитној позорници Шекспировој. Тај покушај био је занимљив, али није могао да доведе до правог успеха, јер позориште није филолошки завод а публика није филолошка дружина. Ако човек хоће Шекспира одишта ближе да доведе модерној публици, мора га сасвим примерити техници модерне позорнице, тако, да поново инсценивана Шекспирска драма у својој спољашњој техници мора изгледати исто тако солидна, распоређена и појмљива, као на пример глума од Сардуа.

Да ли се то у опште може постићи а да се тим драмама не нахуди? Да се од-

говори на то питање, потребно је посматрати Шекспирову позорницу. Што се о тој зна, већином је свем свету познато. У томе смо о том на чисто, да је она позорница у битности својој још средњовековна, која према нашој, рафинираном техником удешеној позорници, може можда изгледати проста и примитивна, но у ствари је била уметнички, па чак и духовито створена. Та где ће човек још наћи позорнице, која је тако савршено стојала у служби песничке фантазије, као средњовековна? Позорница у средњем веку није имала кулиса, није имала покретних декорација, па чак ни опште завесе. Она је сачињавала стабилну, али одлучно смињљену композицију. Та позорница имала је два дела: један општи и један специјални део, као од прилике филозофски систем. Општи део позорнице била је предња страна; ту се одигравали сви они призори, који се збивали на пољу, на форуму, на улици. Средина затка била је тако рећи одељена мала позорница, која је имала завесу. Над том малом позорницом био је балкон, тако, да се заједно састојао из једног горњег и једног доњег дела; сваки део имао је засебну завесу. Доњи део представљао је свакојаки интеријер, балкон је значао бедеме, прозоре и т. д.

Е сад да у мислима пренесемо ма који Шекспиров комад на тако удешену позорницу, па ћемо одмах увидети, да многих сценских промена, које на модерној позорници непрестано буне нашу илузију, управо и нема и да и та првобитна позорница и најшаренијем Шекспировом комаду даје јединствен и непромењив оквир. На кад

9-9

још уз то додамо, да је тадашња публика навикнута била на ту позорницу, да је одрасла у конвенцијама те позорнице, онда морамо увидети и то, да је Шекспир с пуним правом могао употребити силне сценске промене. На његовој позорници није се никад распекло драмски организам, јер ма да је место радњи на таблаци свагда било означено, ипак се драма у суштини одигравала у идеалном простору, а сама позорница била је симболична, јер промене се фактично нису збивале.

Ни у XVIII. ни у XIX. веку није се

нико довољно осврнуо на тај симболични карактер Шекспирске позорнице према данашњој реалистичној позорници. Шекспирска позорница, која се задовољавала тим, да само означи промену призора, и модерна позорница, која хоће да даде потпуну илузију, удешавајући, да се сваки милијје, свака промена јави у реалитету, јесу две сасвим различне методе драмске уметности, баш као што апстрактна позорница францускога классицизма приказује опет други систем.

(Наставиће се).

Л И С Т И Ц И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Пустињаково звоно“. Комична опера у 3 чина, написали Локроа и Кормон, по француском прерадио Ф. Гумберт, музика од Маљарта. Приказана први пут 19. јануара о. г.)

Опет један доказ самопоуздања и издржљивости наших вредних глумаца.

Ко зна какав је тежак посао био, да чланови наше позоришне дружине, који управо нису певачи него глумци, науче тешке корове; ко зна то, да су глумци наши месецима тако рећи и дању и ноћу радили и учили, да нам пруже музичког уживања: тај се несме освртати на неке мале недостатке, које су се поткрале на премијери, него мора признати и похвалити труд и рад њихов.

О самом комаду и композитору писано је у прошлим бројевима овога листа доста. Додајући томе то, да је музика у „Пустињакову звону“ лако схватљива, да нема у њој безукусних ствари, уверен сам, да ће се комад овај због лепе музике одржати на нашој позорници.

Публика наша док више пута чује оне лепе и карактеристичне мотиве и музичке моменте, боље ће их схватити, не ће се — као овог пута — изгубити у лавиринту разних мелодија, и према томе више ће уживати него што је то било на премијери.

Додајем још и то, да један део наше по-

зоришне публике воли таку музику; странци такођер долазе на такво комађе у наше позориште; све су то услови за то, да ће се комад одржати а донекле оправдава и смео покушај те врсте наше позоришне управе.

Остало ми је да прикажем игру и певање наших глумаца.

Корови били су лепо спремљени. Знали су сигурно све пијесе, само им се може то замерити, да по кад кад неки од глумаца сувише јако певају и форсирају, стога изађу из правог гласа, те постаје мала дисхармонија. То чине они млађи сувише ревностни певачи. Треба разликовати јако певање од дерања. Исто тако може се замерити и оним гласовима, који тек по кад кад пусте свој умиљати глас, тек мила ради, а и тад једва отворе уста своја, тако, да човек чисто не зна да ли певају или имитирају, подражавају певање. Глас се не сме стиснути. Уста треба лепо отворити, да глас има где да прође. Но све је то лако поправити. Већа је грешка то, што кор певајући не игра. Не треба само певати, него уједно и мимиком певање пратити. Погрешно је то да, нпр. кор пева Силвену: „Већ одкад чекамо те ми“ а Силвена управо нико и не гледа. То и још неки други примери показују ту грешку кора, но уверени смо да ће се избећи доцније, док буду боље знали пратњу оркестра, тако, да не морају и најмањи знак

чекати од диригента. Иначе кор заслужује сваку хвалу и признање. Поједине пијесе је мајсторски извео. Ја познајем добро тешкоће композиција за кор, она силна упадања, хроматичне прелазе и друге тешкоће и признајем да сам се већ на првој проби изненадио, кад сам чуо, са каквом сигурношћу све то иде; с тога са радошћу морам констатовати успех савесног, марљивог и издржљивог рада. Евала нашим глумцима, који нису управо певачи — када су могли тако шта савладати и с успехом приказати. Већ због тог големог рада заслужују сваку хвалу и признање. (Знам да ће овде глумци додати и реч „повишицу!“)

Но не само кор, него нас и солисте изненадише овог пута. Добриновић је природно, сигурно и лежерно певао и играо, сваку реч је чисто изговарао и није много гледао на диригента, него је пазио, да певање буде у служби игре, а не продукција. Све то заједно беше узрок бурном тапшању, којим га је публика у више маха поздравила.

Гђа Спасићка — оличена вредноћа и амбиција певачка — певала је Ружу са пуно темперамента. Изнела нам је све, што је могла. Опажало се да сваки глас иде из срца, гледала је, да изрази и најмањи такт. Та амбиција и воља њена често је оправдано похваљена, а и публика лепо награђује све то симпатијом својом. Спасићка је стегла себи вредноћом својом љубав скоро све публике и то треба да јој је најлепше признање. Само морам је опоменути на то, да не да сувише маха својој љубави према певању, јер сам опазио, да често пева када не би смела и колико не би смела.

Уз то добро би било да више обрати пажњу на школовање свога гласа, и то с тога, што ће прво куд и камо лакше певати, друго што ће се правилним певањем (дисање, интонација, правилна употреба регистра у гласу) глас све јаче и јаче развијати, све лепши и лепши бивати.

Г. Марковић певао је лепо, с осећајем. Глас му је у појединим местима ванредно лепо дисонован био. Арија у првом чину и почетак II. чина беху му најлепши моменти. Сви смо га са радошћу слушали, јер мишљасмо да после мучног певања и напора од ево 24 године дана неће моћи одговорити тешкој дужно-

сти у „Пустињакову звону“, но пријатно нас је изненадио.

Гђа Матејићка заслужила је највећу хвалу стога, што је болна све и сва учинила да комад успе. Лако је здравом певати.

Г. Ђура Бакаловић са својом игром као да хтеде поново публику уверити како управа маћехијски према њему поступа. Своју улогу одиграо је смишљено: био је доследан кроз сва три чина. Ми радосно констатујемо успех тај, који је публика радосно поздравила, и желели би да га видимо у што скорије опет у којој већој улози. Г. Бакаловић има темперамента, има и студије, вољан је, но шта ће сиромаш кад мора да игра и оно што није за њега нртурчина у Милошу Обилићу.

Остало ми је само да честитам савесном и ваљаном коровођи г. Освалду на издржљивости енергији смелости и — лепом успеху.

Б.

СРПСКО НАРОДНО-ПОЗОРИШТЕ.

(Ред позоришних представа.)

У недељу 20. јануара (2. фебр.) „Распикућа“. Чаробна позоришна игра у 5 чинова, с певањем, од Рајмунда, превео И. Стојановић, музика од Крајцера.

У четвртак 24. јануара (6. фебруара) први пут „Мена“. Идила из пастирског живота у 1. чину, с певањем, од Грујића и М. Динића, музика од И. Бајића. — Пре тога: „Љубавно писмо“. Награђена шаљива игра у 1. чину, написао Коста Трифковић.

У суботу 26. јануара (8. фебруара): Свећана представа у славу и спомен посмртне педесетогодишњице Петра Петровића Његоша: „Горски вијенац“. За позорницу удесио А. Хацић. — Пролог за „Горски вијенац“ написао др. Лаза Костић. — „Апотеоза, као епилог“, написао Јован Живојновић. Музика, од Исе Бајића. (Претпоследња представа.)

У недељу 27. јануара (9. фебруара) по други пут: „Пустињаково звоно“. Комична опера у 3. чина, написали Локроа и Кормен, по француском прерадио Ф. Румберт, музика од Маљарта. (Последња представа.)

Улазнице и за „Горски вијенац“ и за „Пустињаково звоно“ могу се унапред добити у трговини браће М. Поповића.

ИЗДАЈЕ УПРАВА СРПСКОГ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

51. Представа. У ДУЊБЕРСКОМ ПОЗОРИШТУ. Ван претплате.

Представа за народ с обаљеним ценама.

У Новом Саду, у недељу, 20. јануара (2. фебруара) 1902:

РАСПИКУЋА.

Чаробна позоришна игра у 5 чинова, с певањем, од Рајмунда, превео И. Стојановић, музика од Крајцера. -- Редитељ: Динић.

ОСОБЕ:

I. чин: Љубав двоје служинчади.

Јулије Флотвел, племић, милионар	—	Васпљевић.
Волф, коморник му	—	Николић.
Валентин, послужитељ	—	Добриновић.
Роза, собарица	—	Д. Спасићка
Кавалер Димон	—	Ботић.
Пралпиг,	} Флотвелови пријатељи	— Стефановић.
Хелм,		— Виловац.
Гримдлинг,	} архитекти	— Душановић.
Сокл,		— Бакаловић.
Јован, слуга	—	— Слуга.

II. чин: Чаробни двори виле Керистане. — Лов.

Керистана, вила	—	— М. Марковићка.
Азур, њен услужни дух, а касније просјак	—	— Стојановић.
Јулије Флотвел, милионар	—	— Васпљевић.
Валентин, послужитељ	—	— Добриновић.
Роза, собарица	—	— Д. Спасићка.
Кавалер Димон	—	— Ботић.
Пралпиг,	} Флотвелови пријатељи	— Стефановић.
Хелм,		— Виловац.
Крезуба баба	—	— Д. Николићка.
Волф, коморник	—	— Николић.

III. чин: Раскош. — Бегство преко Темзе.

Јулије Флотвел	—	— Васпљевић.
Глукхајм, председник	—	— Барјактаровић.
Амалија, кћи му	—	— Л. Вујчићева.

Флиртштајн, барон	—	— Матејић.
Ваљентин, послужитељ	—	— Добриновић.
Роза, собарица	—	— Д. Спасићка.
Волф, коморник	—	— Николић.
Кавалер Димон	—	— Ботић.
Азур, дух, као просјак	—	— Стојановић.
Први морнар	—	— Стефановић.
Други морнар	—	— Душановић.
Гости, господа, госпође, слуге.		

IV. чин: Служитељска верност.

Јулије Флотвел	—	— Васпљевић.
Волф, богаташ	—	— Николић.
Ваштован	—	— Стефановић.
Валентин	—	— Добриновић.
Више слугу.		

V. чин: Добročинство виле Керистане

Јулије Флотвел	—	— Васпљевић.
Керистана, вила	—	— М. Марковићка.
Азур, дух, као просјак	—	— Стојановић.
Валентин, столар	—	— Добриновић.
Роза, жена му	—	— Д. Спасићка.
Лпаза,	} њихова деца	— М. Козловићева.
Михаило,		— * * *
Петар,		— * * *
Павле,		— * * *
Јоца,		— * * *
Народ.		

У четвртак, 24. јануара (6. фебруара) први пут: „Мена“. Идила из пастирског живота у 1 чину, с певањем, од Грујића и М. Динића, музика од И. Бајића. — Пре тога: „Љубавно писмо“. Награђена шаљива игра у 1 чину, написао Коста Трифковић.

Ко од наших поштованих претплатника жели своју ложу или своја места и за ову представу задржати, нека изволи ту намеру своју изјавити у књижарници браће М. Поповића најдуже до 11 сах. пре подне.

Улазнице могу се добити у књижарници браће М. Поповића од 8—12 сата пре подне, а од 6¹/₂ после подне и у вече на каси позоришној.

Почетак тачно у 7¹/₂ а свршетак у 10¹/₄ сахата.